

ΕΝΤΗΕΤΟ.4

20.12.1932: Ο ΚΥΒΕΡΝΗΤΗΣ ΣΕ ΡΕΤΖΙΝΑΛΝΤ ΣΤΑΜΠΣ ΕΝΗΜΕΡΩΝΕΙ ΤΟΝ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟ ΚΗΡΙΛΛΟ ΟΤΙ ΔΕΝ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΑΡΘΕΙ ΤΟ ΔΙΑΤΑΓΜΑ ΕΞΟΡΙΑΣ ΤΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ ΚΙΤΙΟΥ ΚΑΙ ΚΕΡΥΝΕΙΑΣ

Ο νέος κυβερνήτης Σερ Ρέτζιναλντ Σταμπς δεν ήλθε για να μείνει πλύ καιρό στο νησί. Εμεινε ωστόσο, ένα ολόκληρο χρόνο σε αντίθεση με τους άλλους κυβερνήτες που έκαναν το λιγότερο πέντε χρόνια, αλλά στο διάστημα της κυβερνητείας του συνέχισε να εφαρμόζει τα σκληρά μέτρα που είχε εξαγγείλει ο προκάτοχος του σερ Ρόναλντ Στορρς.

Παράλληλα ο Σταμπς σε μια προσπάθεια να φανεί αρεστός στους κυπρίους πήρε ορισμένα άλλα μέτρα που θεωρήθηκαν ως "ανακουφιστικά" των σκληρών μέτρων που είχε εφαρμόσει ο Στορρς, ώστε να μπορέσει προφανώς να βελτιώσει την εικόνα της αγγλικής διοίκησης στα μάτια των κυπρίων.

Στο πλαίσιο των προσπαθειών του αυτών ο Σταμπς προσπάθησε να έχει με το μέρος του τον Αρχιεπίσκοπο Κύριλλο και γι' αυτό δέχθηκε να ανοίξει διάλογο μαζί του, παρά το γεγονός ότι δεν μπορούσε να άρει τους σκληρούς περιορισμούς.

Ο Αρχιεπίσκοπος έσπευσε με τη άφιξη του Σταμπς να απευθύνει προς αυτόν επιστολή με τη οποία ζητούσε να πληροφορηθεί κατά πόσον ήθελε να του υποβάλει έκθεση και να του εξιστορήσει την κατάσταση που επικρατούσε στο νησί και στην οποία περιλάμβανε και τις απόψεις της κυπριακής Εκκλησίας.

Ο κυβερνήτης απάντησε ότι θα δεχόταν κάτι τέτοιο "υπό τον όρο" όπως έγραφε η εφημερίδα "Ελευθερία" στις **14.12.1932** ότι αυτό θα περιοριζόταν στα εκκλησιαστικά πράγματα στην Κύπρο και σε ζητήματα που αφορούσαν μόνο την ευημερία του κυπριακού λαού.

Ο Αρχιεπίσκοπος όμως προέβη σε δυο ενέργειες: Εστειλε πρώτα το υπόμνημα στον Κυβερνήτη, με το

οποίο ζητούσε όπως επιτραπεί στους δυο εξορίστους Μητροπολίτες να επιστρέψουν στην Κύπρο και δεύτερο συναντήθηκε μαζί του και συζήτησε και άλλα θέματα που απασχολούσαν την Εκκλησία και το λαό.

Οι δυο Μητροπολίτες (Κιτίου και Κερύνειας) βρίσκονταν στην εξορία στην Αγγλία αλλά ενώ πλησίαζε το τέλος του **1932** η Αγγλική Κυβέρνηση, σύμφωνα με τηλεγραφικό μήνυμα του Κερύνειας στον Αρχιεπίσκοπο Κύριλλο, είχε συγκατανεύσει (και τελικά έδωσε σχετική άδεια για να μεταβεί στην Ελλάδα.

Σύμφωνα με το τηλεγράφημα του Κυρηνείας το Δεκέμβρη του **1932** ήλπιζε ότι μέχρι τα Χριστούγεννα θα βρισκόταν στην Ελλάδα.

Ο Κιτίου ήλπιζε ότι θα πήγαινε στο Παρίσι, όπου βρισκόταν ο αδελφός του.

Τελικά όμως αντί στο Παρίσι κατέληξε στα Ιεροσόλυμα και ο Κυρηνείας στην Ελλάδα.

Η συνάντηση Αρχιεπισκόπου-Κυβερνήτη έγινε στις **20** Δεκεμβρίου και ο Κυβερνήτης ζήτησε πολλές πληροφορίες γύρω από την κατάσταση στην Εκκλησία.

Ο Αρχιεπίσκοπος ζήτησε όπως επιτραπεί η επιστροφή των εξορίστων Μητροπολιτών, αλλά ο Κυβερνήτης απάντησε ότι ενώ θάθελε να βοηθήσει στο να υπερνικηθούν οι δυσκολίες που παρουσιάζονταν στην Εκκλησία, δεν μπορούσε να μελετήσει άρση του διατάγματος εξορίας τους προς το παρόν.

Αναφερόταν σε επίσημη ανακοίνωση που εκδόθηκε μετά τη συνάντηση:

"Σύμφωνα προς πρόσκληση που έγινε στην Αυτού Μακαριότητα, η Αυτού Εξοχότης, ο Κυβερνήτης, δέχθηκε τον Αρχιεπίσκοπο Κύπρου, το πρωί της **20ης** Δεκεμβρίου. Η επίσκεψη του Αρχιεπισκόπου ήταν κοινωνικής φύσης. Η Α. Μακαριότης, επωφελήθηκε όμως της ευκαιρίας να αναφέρει στην Αυτού Εξοχότητα ζητήματα που αφορούσαν τη διοίκηση της Εκκλησίας.

Ιδιαίτερα αναφέρθηκε στις δυσκολίες στον καταρτισμό της Συνόδου για σκοπούς κανονικούς, λόγω της απουσίας των Επισκόπων Κιτίου και Κυρηνείας και

ζήτησε όπως για τον λόγο αυτό επιτραπεί στους επισκόπους να επανέλθουν στην Κύπρο.

Η Αυτού Εξοχότης ρώτησε αν η σύνοδος δεν μπορούσε να καταρτισθεί από την Αυτού Μακαριότητα και τον Επίσκοπο Πάφου και με τον διορισμό Χωρεπισκόπων. Η Αυτού Μακαριότης απάντησε ότι αυτό θα ήταν δυνατό, αλλά ότι για τις επισκοπές Κιτίου και Κερύνειας θα ήταν αναγκαία η συγκατάθεση των Επισκόπων που απουσίαζαν.

Η Αυτού Εξοχότης τότε παρατήρησε ότι αυτό δεν θα εφαρμοζόταν ίσως για το διορισμό Χωρεπισκόπου στην Αμμόχωστο.

Η Αυτού Εξοχότης ρώτησε επίσης αν Επίσκοποι από γειτονικές ομόδοξες εκκλησίες θα μπορούσαν να προσκληθούν να παρακαθήσουν στη σύνοδο προς εξέταση Κανονικών ζητημάτων, όπως είχε γίνει μετά την Αρχιεπισκοπική εκλογή πριν από μερικά χρόνια.

Η Αυτού Μακαριότης απάντησε ότι τούτο θα ήταν δυνατό αν και όχι εντελώς κανονικό, διότι οι απουσιάζοντες Επίσκοποι έχουν δικαίωμα να είναι μέλη της Συνόδου εφ' όσον κατέχουν το αξίωμά τους.

Η Αυτού Εξοχότης είπε ότι ενώ είναι πρόθυμος να βοηθήσει την αυτού Μακαριότητα να υπερνικήσει οποιεσδήποτε δυσκολίες, δεν είναι σε θέση να λάβει υπό μελέτη την ακύρωση του διατάγματος με το οποίο οι επίσκοποι απομακρύνθηκαν από τη Κύπρο.

Η Αυτού Μακαριότης ανέφερε έπειτα τη λειτουργία του νόμου περί δικανονισμού της Κωδωνουκρουσίας του **1931** (ήχηση καμπάνων) ο οποίος απαιτεί όπως λαμβάνεται η άδεια του διοικητή για την κρούση της καμπάνας οποιασδήποτε εκκλησίας ή σχολείου και ζήτησε όπως η απαίτηση αυτή αρθεί για εκκλησιαστικές καμπάνες.

Η Αυτού Εξοχότης υποσχέθηκε ότι θα έχει υπόψη του τις παραστάσεις της Αυτού Μακαριότητος στο ζήτημα αυτό και ότι εάν η Αυτού Μακαριότης επιθυμούσε να εισηγηθεί οποιαδήποτε τροποποίηση των όρων και αδειών για την κρούση των καμπάνων στις εκκλησίες θα μελετούσε αυτή με κάθε προσοχή.

Η Αυτού Εξοχότης προτίθεται να ανταποδώσει την επίσκεψη της Αυτού Μακαριότητος κάποια μέρα την

προσεχή εβδομάδα".

Ο Κυβερνήτης ανταπέδωσε την επίσκεψη του στον Αρχιεπίσκοπο στις **28** Δεκεμβρίου.

Ο Αρχιεπίσκοπος υποδέχθηκε τον Κυβερνήτη στην είσοδο του Μεγάλου Συνοδικού.

Ο Αρχιεπίσκοπος προσφώνησε τον Κυβερνήτη ενώ ο Κλήρος παρακολουθούσε.

Στη συνέχεια ο Αρχιεπίσκοπος πρόσφερε στον Κυβερνήτη γλυκό και Κουμανδαρία. Η επίσκεψη κράτησε **25** λεπτά μόνο αλλά αναμενόταν ότι θα αποτελούσε την αρχή μιας καλής συνεργασίας.

Λεπτομέρειες για τη συνάντηση δεν δόθηκαν σε επίσημο ανακοινωθέν. Όμως η εφημερίδα "Ελευθερία" έδινε πλήρεις λεπτομέρειες στις **4.1.1933**:

" Μετά τη προσφώνησιν του Μ. Αρχιεπισκόπου ανενεχθέντος εις την ιστορικήν δράσιν της Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Κύπρου και εκφράσαντος την ευχήν όπως εις το υψηλόν και θείον αυτής έργον τύχη παρά της Αυτού Εξοχότητος της "ανηκούσης ενισχύσεως". Η Α. Ε. ο Κυβερνήτης Σερ Ρέτζιναλντ Σταμπς απήντησεν ως εξής:

" Επισκέπτομαι την Υμετέραν Μακαριότητα το μεν εις ανταπόδοσιν της προς εμέ επισκέψεως το δε εις εκδήλωσιν σεβασμού και τιμής προς την Κυπριακήν Εκκλησίαν. Ευχαριστώ την Υμετ. Μακαριότητα διά την γενομένην μοι υποδοχήν και προσφώνησιν.

Γνωρίζω την ιστορίαν της Αυτοεκφάλου Εκκλησίας της Κύπρου εις την οποίαν η Υμετέρα Μακαριότης ανεφέρθη και ότι αύτη ετήρησεν άσβεστον την δάδα της χριστιανωσύνης και ειργάσθη υπέρ του ποιμνίου της εις χρόνους εξαιρετικής δυσχερείας.

Θα είμαι πάντοτε πρόθυμος να παράσχω εις την Εκκλησίαν πάσαν δυνατήν βοήθειαν επί τω σκοπώ του να εκπληροί αύτη τον προορισμόν της διά την κοινωνικήν και πνευματικήν ανάπτυξιν των διά την κοινωνικήν και πνευματικήν ανάπτυξιν των μελών της, παρακαλώ δε την Υμετ. Μακαριότητα να απευθύνεται προς τον σκοπόν τούτον εις εμέ οσάκις ήθελε θεωρήση τούτο αναγκαίον.

Μετά την ως άνω απάντησιν της Α.Ε. η

συνδιάσκεψις περιστράφη εις τα ακόλουθα ζητήματα:

Η Α. Ε. ο Κυβερνήτης είπεν ότι προτού έλθη εις Κύπρον, σημαίνοντες παράγοντες τον παρεκάλεσαν όπως λάβη φροντίδα διά την διατήρησιν των τοιχογραφιών των εν Κύπρω αρχαίων Βυζαντινών ναών, τινές των οποίων κατά τας δοθείσας αυτού πληροφορίας κινδευούσιν να καταστραφούν ανεπανορθώτως.

Η Μ. Αρχιεπίσκοπος παρατήρησεν επί του σημείου τούτου, ότι η Ι. Σύνοδος της Κύπρου έπραξε παν το δυνατόν και προς τον σκοπόν τούτον μετεκάλεσεν εξ Αθηνών τον καθηγητήν του Πανεπιστημίου κ. Γ. Σωτηρίου, όστις επεσκέφθη τω 1931 την νήσον, και αφού περιήλθε τους διαφόρους παλαιοχριστιανικούς και βυζαντινούς ναούς, συνέταξε και υπέβαλε σχετικήν έκθεσιν, αντίτυπον της οποίας και ενεχείρησεν εις την Α.Ε. τον Κυβερνήτην. Ευχαρίστησε την Κυπριακήν Κυβέρνησιν, βοηθήσασαν εις το έργον της σχεδιογραφήσεως των ναών, διά του σχεδιογράφου κ. Μαγάπγαπ. Τα σχέδια είπε, θα εκδοθούν εις τόμους υπό του καθηγητού κ. Σωτηρίου, επειδή όμως θα χρειασθή προς τούτο σεβαστόν ποσόν, παρεκάλεσε την Α.Ε. όπως προσέλθη αρωγός εις την σχετικήν δαπάνην και η Κυβέρνησις.

Η Α.Ε. ο Κυβερνήτης απήντησεν ότι η παρούσα οικονομική κατάστασις δεν επιτρέπει το τοιούτον, αλλ' εάν βελτιωθή, θα έχη υπ' όψιν του την γενομένην παράκλησιν.

Εις ετέραν παράκλησιν του Μ. Αρχιεπισκόπου όπως διαταχθή μηχανικός τις του τμήματος δημοσ. Έργων, όπως επισκεφθή τους εν λόγω ναούς και υποδείξη τίνων αι τοιχογραφίαι έχουν ανάγκην άμέσου προστασίας, η Α.Ε. απήντησεν ότι εάν ήθελε να σταλή σημείωσις των ναών, τουθόπερ και υπεσχέθη ο Μ. Αρχιεπίσκοπος, θα διατάξη ειδικόν υπάλληλον όπως περιέλθη τούτους και υποβάλη σχετικήν έκθεσιν".

